

21.11.2018

Rakennustietosäätiölle:

Asia: Lausunto Rakennustietosäätiö RTS:n ohjekorttiehdotuksista RTS 18: 29-32, jotka käsittelevät perusopetuksen tilojen rakennushankkeen valmistelua ja perusopetuksen tilojen suunnittelun lähtökohtia, tilasuunnittelua ja sisustussuunnittelua

Viite: Lausuntopyyntö 24.10.2018

1 Koulurakennuksen suunnittelussa huomioitavat seikat

OAJ pitää RT-korttien määräyksiä tärkeinä perusopetuksen tilojen suunnittelussa ja siksi OAJ esittää lisättäväksi seuraavia asioita RT-korttien sisältöihin ja määräytyksiin:

- Koulun suunnittelu tulee aloittaa aikaisessa vaiheessa yhteistoiminnassa rakennusta käyttävien kanssa. Kouluissa tarvitaan eri tarpeisiin erilaisia tiloja laadukkaasti opetuksen varmistamiseksi. Tilat on suunniteltava huolellisesti ennalta käyttäjien kanssa.
- Rakennuksen kestävyys ja terveellisyys kannalta on tärkeää, että rakennus sijoitetaan tontille, joka on tutkittu ja sopiva päiväkot-, koulu- ja oppilaitosrakentamiseen. Rakennusta suunniteltaessa on otettava huomioon vuodenaikojen aiheuttama kosteusrasitus ja kosteudenhallinta-asetus vuodelta 2018.
- Rakentamisen laadun epätasaisuuden vuoksi RT-kortiston on ohjattava tunnettuihin, varmoihin rakennusratkaisuihin (esim. herkästi vuotavia tasakattoratkaisuja tulee harkita huolellisesti). Koulurakennukset eivät ole rakennusteknisten kokeilujen paikka. Jos tällaiseen päädytään, on varattava riittävät resurssit mahdollisesti ilmenevien rakennusvirheiden korjaamiseen. Esimerkkejä koulurakennusten toimimattomista ilmanvaihtoratkaisuista on useita.
- Koulurakennuksessa tulee olla riittävästi tilaa erilaisille opetusryhmille ja luokille. Hyötyneliömetrien määrittelystä tulee irrottaa koulun perustehtävään liittyvät tilatarpeet suunnitteluvaiheessa. Porrastilat, käytävätilat, eteiset, keittiö- ja muut tekniset tilat eivät voi tosiasiallisesti olla opetuksen käytössä. Tämä on huolellisesti otettava huomioon rakennuksen suunnittelussa.
- Rakennuksen materiaalit tulee valita suunnittelussa niin, että ne eivät aiheuta sisäilma- tai turvallisuusongelmia. Lattiamateriaalin valinnassa on äärimmäisen tärkeää ottaa huomioon betonin tosiasiallinen kuivamisaika VOC-päästöjen ja muiden kemikaalijohdosten torjumiseksi. Muovia sisältävät matot tai muovipinnoitus on tämän vuoksi ongelmallinen materiaali käytettäväksi. Jos tiloissa suunnitellaan käytettäväksi tekstiilimattoja, verhoja ja tekstiilipäällystettyjä kalusteita, on niiden paloturvallisuusluokitus varmistettava. Lisäksi on määriteltävä tekstiilien siivoustiheys ja siivouksen taso sekä lian ja eritteiden poistoon liittyvät kysymykset. Lisäksi on

21.11.2018

huomioitava tartuntatautivaarat ja mm. päätäiden tarttumisen estäminen oppilaiden eteistiloissa ja erityisesti vaatesäilytyksessä.

- Rakennus pitää kilpailuttaa vähintään Terve talo -kriteerein. Myös maankäyttöä ja rakentamista koskevan lainsäädännön kriteerit on otettava huomioon (mm. kosteudenhallinta-asetuksen sisältö).

- On annettava ohje, että rakennukseen saa muuttaa vasta sen valmistuttua ja kun perusteellinen siivous on tehty ja rakennuksen terveys ja turvallisuus varmistettu.

Koulurakennuksessa pitää olla:

- Riittävä ilmanvaihto henkilömääriin nähden kaikissa työ- ja oppimistiloissa ja mahdollisuus pitää ilmanvaihto päällä koko ajan. Ilmanvaihdon määrän pitää olla luotettavin mittauksien todettu, ja henkilömäärien tiloissa näkyvissä.
- Puhdas sisäilma
- Sopiva lämpötila (jäähdyttävä ilmastointi)
- Helppo liikkua (kaikki tilat täyttävät esteettömyyden kriteerit)

Tilojen suunnittelussa on huomioitava myös julkisia tiloja koskeva Asumisterveysasetus 2015, joka koskee tilojen terveydellisiä olosuhteita.

2 Tilan riittävydelle selkeämmät määritykset

Suunnittelukortissa tulee olla nykyistä selkeämmin mainittuna erikokoiset, turvallisesti ja pedagogisiin tarpeisiin sijoitellut luokka- ja ryhmätyötilat, jotka rajataan ääntä eristävin kiintein tai siirrettävin seinin.

Tilojen suunnittelussa tulee ottaa myös huomioon, että käytöshäiriöisiä lapsia on sijoitettu ns. normaaliluokkiin. Käytöshäiriöisiä lapsia on tutkimusten mukaan arviolta 4–16 % ikäluokasta, joten tilat kannattaa suunnitella maksimitarpeen mukaan. Näiltä tiloilta vaaditaan täysin häiriötön ympäristö.

Myös eri oppiaineita koskevat mitoitussäännökset on otettava huomioon suunnittelussa. Esimerkiksi käsityön opetuksen tilojen maksimioppilasmäärä on turvallisuuden vuoksi 16. Suunnittelussa on otettava huomioon hyväksi koetut opetusryhmäkoot (esiopetuksessa enintään 18, perusopetuksen 1–3 luokilla enintään 18 ja 4–9 luokilla enintään 20 oppilasta) ja erityistä ja tehostettua tukea vaativien oppilaiden vaatimien lisäresurssien tarve.

Lisäksi koulurakennuksen tiloja suunniteltaessa on otettava huomioon, että koulurakennuksessa tarvitaan:

- oppilaille turvallisia rauhoittumistiloja, joissa opettajan ja avustajan on mahdollista työskennellä oppilaan/oppilasryhmän kanssa

21.11.2018

- huoltajien tapaamiseen ja opiskeluhuollon moniammattilisiin tapaamisiin tiloja, joissa turvallisuus (riittävä työskentelytila, poistumistiet) on otettu huomioon
 - tilava opettajainhuone, jossa on otettu huomioon yhteisön vuorovaikutus, opettajien työskentelytilat, taukojen pitäminen, henkilöstötilat sekä muut töiden vaatimukset,
 - esimiesten ja muun hallinnon riittävät tilat, jotka vastaavat esimiestyön ja pedagogisen johtamisen vaatimuksiin ja muun hallinnon töiden vaatimuksiin
 - yhteistyökumppanien tapaamisen mahdollistavat tilat
 - opiskelijahuollon (kouluterveydenhoitaja, koululääkäri, koulupsykologi ja kuraattori) työskentely- ja vastaanottotilat kahdella poistumisreitillä sekä
 - oppilaille (ja huoltajille) tarkoitetut turvalliset odotustilat
 - eri oppiaineiden tilat tulee varustaa tekniikaltaan ajanmukaisesti. Opetustilan yhteyteen on sijoitettava varastotiloja, joissa on tarvittavalle materiaalille riittävästi tilaa (käsityö, kuvataide, luonnontieteet, liikunta, kotitalous, muut työsalit ja laboratoriot ym.). Kohdepoistot, vesipisteet, koneiden ja laitteiden sijoittuminen, materiaalien kuljetus ym. tulee huolellisesti suunnitella ennakkoon ja opetusalan ammattilaista käyttäen.
 - on syytä huomata, että ruokalan sijoittaminen juhlatilaan ei ole aina paras ratkaisu. Korkean ja lasiseiniä sisältävän tilan ääniympäristö voi vaarantaa käyttäjien terveyden. Tila voi olla myös epäviihtyisä. Kortin tulee ohjata siihen, että ruokalan sijoittamista erikseen tai muutoin ratkaisten pitää harkita suunnittelussa niin, että myös tämän tilan melu on hallinnassa (esim. matala oma tila).
 - suunniteltava on myös asianmukaiset ja määrältään riittävät, opetustilojen läheisyydessä sijaitsevat erilliswc- ja muut tarvittavat sosiaalitilat lapsille ja opiskelijoille sekä erikseen henkilöstölle. Opetustilojen läheisyydessä olevat erilliswc:t ovat tärkeitä kiusaamisen ehkäisemiseksi ja opettajan valvonnan mahdollistamiseksi.
 - koulussa on oltava myös riittävästi yleistä varastotilaa esimerkiksi ylimääräisten pulpettien tms. säilyttämistä varten.
 - riittävän tilavat, työvälineiden käytön ja säilytyksen sekä tekniikan käytön mahdollistavat vahtimestarin ja siistijöiden tilat.
- Perusopetuksessa on huomioitava myös esiopetuksen erityistarpeet ja varhaiskasvatuslain henkilöstömitoitusta koskevat seikat.

21.11.2018

3 Melunhallinta ei ole riittävästi mukana suunnitteluohjeissa

Suunnittelukortissa on mainittava nykyistä selkeämmin erikokoiset, turvallisesti sekä pedagogisiin tarpeisiin sijoitellut luokka- ja ryhmätyötilat, jotka rajataan aina kun mahdollista ääntä eristävin kiintein tai siirrettävin seinin. OAJ:lle on tullut palautetta siitä, että uusien oppimisympäristöjen suurien tilojen jakaminen verhojen avulla ei toimi. Tämä kuormittaa sekä oppilaita että henkilöstöä. Melun tulee olla hallinnassa ja ääniympäristön sellainen, että kaikilla on työrauha vaihtuvissa oppimis- ja työtilanteissa.

RT-kortissa tulee mainita, että melun hallitsemiseksi seinä on tutkitusti aina parhain ratkaisu. Sisustuksella (esim. verhoilla, materiaaleilla) ei saada aikaan yhtä hyvää tulosta melun hallintaan ja ääniympäristöön. Verhot ovat myös sisäilman laadun kannalta ongelmallisia, sillä niiden huoltoa ja puhdistamista ei ole suunnitteluvaiheessa huomioitu, eivätkä ne eristä ääntä samalla tavalla kuin seinä.

4 Turvallisuuden kannalta keskeisimmät asiat kirjattava myös sarjan 18 RT-kortteihin 29-32

Kaikkien tilojen tulee olla sellaisia, että opettajan on mahdollista käytännössä vastata vastuullaan olevan opetusryhmän turvallisuudesta kaikissa eri tilanteissa. Yhteisopettajuus ja opetuksen lisääntyvä toiminnallisuus käytännössä lisää oppilaiden ääntä ja tilan tarvetta, koska samoissa tiloissa on useita opettajia ja erilaisia oppijoita. Tilat on suunniteltava lähtökohtaisesti niin, että niissä pystyy opettajan lisäksi aina työskentelemään myös erityisopettaja ja 1–2 koulunkäyntiavustajaa.

Kouluihin tarvitaan helposti käytettävä sähköinen ovien lukitus ja varajärjestelmä sekä riittävä muuta turvallisuustekniikkaa (ml. kuulutus- ja hälytysjärjestelmät). Uhkatilanteissa pitää päästä pelastautumaan nopeasti rakennuksesta ulos tai suojautumaan rakennuksen sisään. Ikkunalliset ja avoimet tilat eivät mahdollista sisään suojautumista.

Kaikissa tiloissa, joissa on opetusta, on oltava kaksi poistumisreittiä hätätilanteita varten ja tosiasiallisesti tilaa opetusryhmille ja luokille.

5 Muuta

Peruskoulun kalustuksen pitää olla turvallinen, ergonomisesti säädettävä, ajanmukainen, vähäpäästöinen ja myös paloturvallinen. Kalusteiden valinnassa pitää ottaa huomioon erikokoiset opiskelijat ja aikuiset ja kalustuksen pehmeiden pintojen siivottavuus tulee selvittää suunnitteluvaiheessa.

21.11.2018

Kaikissa oppimis- ja työympäristöissä pitää olla riittävästi luonnonvaloa, ja ikkunoissa häikäisyä ja lämpöä estävät ratkaisut.

Rajattu ja turvallinen piha on olennaisen tärkeä lasten ja oppilaiden liikunnallisuuden ja toiminnallisen opetuksen toteutumisessa. Pihan suunnittelussa ovat olennaisia turvalliset liikennejärjestelyt, leikkialueet ja valaistus.

Opetusteknologiaa pitää suunnitella ja rakennuksen tilojen ja sähkö- sekä verkkoratkaisujen tulee mahdollistaa eri teknologioiden käyttö. Esitystekniikan tulee olla joustavakäyttöistä, jotta se ei kahlitse pedagogisia ryhmittelyjä.

Peruskoulu suunnitellaan usein myös muuhun käyttöön (iltakäyttö, leirien majoittumistila ym.), joten suunnittelussa on otettava huomioon myös kuluttajaturvallisuuslaki ja pihvoja, leikkikenttiä ym. koskevat velvoitteet turvallisuusasiakirjan tekemisestä sekä majoittumistiloja koskevat säädökset. Velvoite koskee tällöin ko. toiminnan/ palvelujen järjestäjää, ei opetuksen järjestäjää.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Petri Lindroos
Neuvottelujohtaja

Riina Länsikallio
Työelämäasiamies